

Betreft: Bevindingen uit het Beleid Transitie Model

Amsterdam, 6 november 2023

## 1. Het unieke Beleid Transitie Model bewijst dat klimaatbeleid eerlijker moet

Het overheidsbeleid vermindert de uitstoot van grote vervuilers en mensen met een hoog inkomen veel te weinig. De mensen met het laagste inkomen verminderen hun uitstoot wél al voldoende. Dat blijkt uit de doorrekening van het regeringsbeleid tot en met de Miljoenennota met het Beleid Transitie Model<sup>i</sup> (BTM).

## 2. Rechtvaardigheid van klimaatbeleid is essentieel voor het draagvlak

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)<sup>ii</sup> is duidelijk: *“De protesten van de ‘gele hesjes’ in Frankrijk hebben laten zien hoe belangrijk het is dat de verdeling van zulke klimaatkosten als rechtvaardig gezien wordt. Als dat niet het geval is, dan kan het draagvlak voor klimaatbeleid afkalven.”* Mensen vinden rechtvaardigheid belangrijker dan zo min mogelijk uitstoot<sup>iii</sup>. Dus zonder rechtvaardig klimaatbeleid is er geen draagvlak en is gevaarlijke klimaatverandering niet te stoppen.

### 2.1. Klimaatbeleid is een verdelingsvraag

Vanwege klimaatbeleid en/of klimaatverandering worden kosten gemaakt en reductieopgaven verdeeld. Daarom is klimaatbeleid een verdelingsvraagstuk, concludeert de WRR. De belangrijkste aanbeveling van de WRR is dat de mogelijke verdelingen vooraf in kaart moeten worden gebracht.

### 2.2. Uitstoot en reducties zijn zeer ongelijk verdeeld

De mensen met de hoogste inkomens stootten 10 keer meer uit dan helft van de bevolking met de laagste inkomens. De reductie van de mensen met de laagste inkomens was met 40% juist veel hoger dan de reductie van de top 1%<sup>iv</sup>.

## 3. Het unieke BTM geeft inzicht in de verdeling van kosten en reductieopgaven

Het BTM berekent de klimaatkosten en uitstoot van de 10 verschillende inkomensgroepen per inkomensdecil. Daarmee is dit model uniek in de wereld, voor zover ons bekend. De belangrijkste zaken waarmee uitstoot wordt veroorzaakt (spullen, voedsel, energie en verkeer) zitten in het model. Strategisch adviesbureau Kalavasta bouwt het model in opdracht van Milieudefensie.

### 3.1. Inzicht in de verdeling van kosten en reductieopgaven is essentieel

Inzicht in de verdeling van de kosten en reductieopgaven is noodzakelijk om te beoordelen of beleid eerlijk is. Dat inzicht is ook nodig om beleid te rechtvaardigen en om betere voorstellen te maken. Ondanks dat er binnen de gestandaardiseerde inkomensgroepen grote verschillen bestaan over samenstelling, inkomen en vermogen, geeft een doorrekening voor deze groepen een eerste beeld hoe de kosten en reductie zich verdelen.

### 3.2. De regering houdt geen rekening met draagkracht en verantwoordelijkheid

Mensen met veel geld kunnen zich makkelijker aanpassen dan mensen die worstelen met hun bestaanszekerheid. Daarnaast kan een grote vervuiler makkelijker veel uitstoot verminderen. Er is immers veel vervuiling waarmee kan worden gestopt.

### 3.3. De kosten van de armste gezinnen nemen zeer gering af, voor de rijkste gezinnen zeer gering toe

Het BTM berekent zeer geringe kostenverschillen voor voedsel, mobiliteit, spullen en energie in 2030 ten opzichte van 2023. Zo nemen de kosten 3% af voor de armste mensen en 2% toe voor de rijkste mensen.

### **3.4. Rijke huishoudens vervuilen in 2030 ruim 2,5 keer meer dan arme huishoudens**

In 2030 veroorzaken de huishoudens met de hoogste inkomens ruim 2,5 keer zoveel uitstoot als de armste 10%. De verschillen worden vooral veroorzaakt door het vlieggedrag van de rijkste huishoudens, autogebruik en in mindere mate voeding.

### **3.5. Arme mensen reduceren relatief even veel als rijke mensen**

Het BTM berekent beperkte verschillen tussen inkomensgroepen. Er wordt gemiddeld 13% à 16% van de emissies in 2030 gereduceerd. De middeninkomens hebben de minste reductie, maar de verschillen zijn klein.

## **4. De klimaatrechtvaardigheidscheck verdeelt de reductieopgave eerlijk**

Het is mogelijk om wél rekening te houden met de draagkracht en verantwoordelijkheid van gezinnen bij het verdelen van de reductieopgave. Dat gebeurt in het huidige regeringsbeleid nog niet.

### **4.1. Het is mogelijk de reductieopgave te verdelen naar verantwoordelijkheid en capaciteit**

Het BTM berekent de verantwoordelijkheid op basis van de huidige emissies min de emissie die een huishouden mag hebben in 2030. De draagkracht wordt gebaseerd op het gestandaardiseerd inkomen min de armoedegrens. Zo wordt voorkomen dat mensen die niet rond kunnen komen hoge klimaatkosten moeten maken. De uitstoot die Nederlandse huishoudens gezamenlijk moeten verminderen binnen het anderhalve graden-scenario wordt vervolgens verdeeld over de inkomensgroepen.

### **4.2. De armste gezinnen doen genoeg**

De mensen met het laagste inkomen verminderen hun uitstoot voldoende om gevaarlijke klimaatverandering te stoppen. De armste gezinnen zouden hun uitstoot terug moeten brengen iets minder dan 8 ton CO<sub>2eq</sub>/j. In 2030 zouden zij gemiddeld op bijna 8 ton CO<sub>2eq</sub>/j uitkomen.

### **4.3. De rijkste gezinnen blijven ver achter bij een eerlijke reductie**

De mensen met het hoogste inkomen zijn de grootste vervuilers en hebben de meeste middelen om hun uitstoot te verminderen. Daardoor zou zij meer moeten verminderen dan iemand die weinig geld heeft en weinig vervuult. Zij zouden op basis van draagkracht en verantwoordelijkheid in 2030 bijna 6 ton CO<sub>2eq</sub>/j mogen uitstoten. Maar in feite bedraagt hun uitstoot 21 ton CO<sub>2eq</sub>/j, bijna 4 keer het doel.

## **5. De reductie van broeikasgassen is te laag om het Klimaatakkoord van Parijs te halen**

Om gevaarlijke klimaatverandering te stoppen moet de uitstoot wereldwijd in 2030 met 45% zijn verminderd<sup>v</sup>. De rechter heeft dat percentage ook opgelegd aan Shell in de Klimaatzaak Shell<sup>vi</sup>. Nederlandse huishoudens zullen in 2030 die 45% niet halen. Ten opzichte van het basisjaar volgt uit het BTM<sup>vii</sup> een reductie van 14%.

### **5.1. Dit komt omdat er geen beleid is op indirecte uitstoot**

De reductie van de directe uitstoot van huishoudens (vooral energie en mobiliteit over de weg) is veel sterker dan indirecte uitstoot (spullen en voedsel). Gezinnen veroorzaken veel meer indirecte dan directe uitstoot. Voor voedsel en spullen bestaat geen op consumenten gericht beleid om uitstoot te verminderen.

## **6. De betaalbaarheid van klimaatbeleid vergt nader onderzoek**

Of klimaatbeleid betaalbaar is, valt op basis van de eerste versie van het BTM niet vast te stellen. Er zijn goede aanwijzingen dat het niet betaalbaar is voor arme gezinnen. De Commissie Sociaal Minimum<sup>viii</sup> adviseert een forse verhoging van het minimum inkomen en de bijstand. Er zijn dus al mensen die onder het bestaansminimum zitten. Bovendien zijn de 10% huishoudens met de laagste inkomens is een hele uiteenlopende groep. Daarin zitten naast studenten ook huishoudens die weliswaar weinig inkomen hebben, maar wel zeer veel vermogen. Al met al is het beeld van de armste huishoudens vertekend. Nader onderzoek is dus nodig.

---

<sup>i</sup> [www.klimaatrechtvaardigheidscheck.nl](http://www.klimaatrechtvaardigheidscheck.nl)

<sup>ii</sup> [https://www.wrr.nl/binaries/wrr/documenten/rapporten/2023/02/16/rechtvaardigheid-in-klimaatbeleid/Rechtvaardigheid+in+klimaatbeleid\\_DT.pdf](https://www.wrr.nl/binaries/wrr/documenten/rapporten/2023/02/16/rechtvaardigheid-in-klimaatbeleid/Rechtvaardigheid+in+klimaatbeleid_DT.pdf)

<sup>iii</sup> <https://www.ioeresearch.nl/actueel/wrr-eerlijke-verdeling-klimaatkosten-belangrijk-voor-draagvlak/>

<sup>iv</sup> <https://milieudefensie.nl/actueel/eerlijk-klimaatbeleid-alleen-als-iedereen-meedoet>

<sup>v</sup> <https://www.ipcc.ch/sr15/download/>

<sup>vi</sup> <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2021:5337>

<sup>vii</sup> In tegenstelling tot veel rekenmodellen die de overheid gebruikt, houdt het BTM-model wel rekening met de uitstoot die Nederlandse huishoudens veroorzaken buiten de Nederlandse landsgrenzen, de zog. indirecte emissies. . Met name in bij het maken en vervoeren van 'spullen' en voedsel komt veel co2 in de atmosfeer.

<sup>viii</sup> <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2023/09/28/advies-commissie-sociaal-minimum-landelijke-aanpak-bestaanszekerheid>